

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคของการแข่งขันในโลกโลกาภิวัตน์ ทำให้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายในชุมชนหรือต่างชุมชนไม่สามารถแข่งขันได้อย่างยุติธรรม เพราะโลกของการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน ต้องอาศัยความพร้อมทั้งทางด้านเทคโนโลยี ข่าวสารข้อมูล การผลิต การตลาด การบริหารจัดการ และการเงิน ชุมชนใดที่มีศักยภาพในเรื่องดังกล่าว ก็สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจของชุมชนได้ ในทำนองกลับกันหากชุมชนใดอ่อนแอแล้ว โอกาสที่จะทำให้อุตสาหกรรมหรือวิสาหกิจชุมชนนั้นประสบความสำเร็จก็ได้อย่างยิ่ง ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้ามากขึ้น ทั้งนี้เพราะหากชุมชนเข้มแข็งและมีความอยู่ดีกินดีแล้ว การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ก็สามารถทำได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและยั่งยืน ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นอย่างมาก

ลำพูนเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (สายเอเชีย) เป็นระยะทาง 689 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือตอนบน และอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง หรือพื้นที่สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจร่วมกับจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,505,882 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นประมาณ 2,815,675 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.85 ของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของจังหวัดขึ้นอยู่กับผลผลิตทางเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว ทำสวนลำไย ทำไร่กระเทียม ไร่หอม ไร่ยาสูบ และพืชไร่อื่นๆ อาชีพหลักที่สำคัญ อาทิ การทำหมวก การจักสาน การแกะสลักไม้ การทอผ้าพื้นเมือง และผ้าบาติก ซึ่งถึงแม้ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่ถาวร มั่นคง มีรายได้พอประมาณ งานพอจะกล่าวได้ว่าเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ลำพูนมีส่วนราชการที่ประกอบด้วยอำเภอ/กิ่งอำเภอ รวมจำนวนทั้งสิ้น 7 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ส่วนราชการ ขนาดตารางกิโลเมตร และระยะห่างจากจังหวัดลำพูนของเขตอำเภอป่าซาง

ส่วนราชการ	ขนาดตารางกิโลเมตร	ร้อยละ	ระยะทางห่างจากจังหวัด (กม.)
จังหวัดลำพูน	4,505.882	-	-
1. อำเภอเมืองลำพูน	473.825	10.78	2
2. อำเภอป่าซาง	299.950	6.52	11
3. อำเภอบ้านโฮ่ง	596.901	13.31	36
4. อำเภอแม่ทา	762.63	16.68	25
5. อำเภอลี้	1,701.99	37.96	105
6. อำเภอทุ่งหัวช้าง	486.129	10.79	105
7. อำเภอบ้านธิ	129.024	2.72	26
8. กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	49.433	1.24	45
9. อำเภอเมืองลำพูน	473.825	10.78	2

ตำบลแม่แรงอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านกองงาม หมู่ที่ 2 บ้านแม่แรง หมู่ที่ 3 บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 4 บ้านดอนตอง หมู่ที่ 5 บ้านหนองเงือก หมู่ที่ 6 บ้านสันกอดู หมู่ที่ 7 บ้านดอนหลวง หมู่ที่ 8 บ้านป่าเบาะ หมู่ที่ 9 บ้านดอนน้อย หมู่ที่ 10 บ้านป่าบุก หมู่ที่ 11 บ้านกอดู จำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,491 คน แยกเป็นชาย 3,630 คน หญิง 3,861 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 464.90 คน/ตารางกิโลเมตร (ณ วันที่ 30 เมษายน 2553)

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน รองลงมาคือการทำฝ้ายและการผลิตผลิตภัณฑ์จากฝ้าย โดยทิศเหนือติดต่อกับตำบลป่าบองและป่าซาง ทิศใต้ติดกับตำบลท่าตุ้มและมะกอก ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลป่าซางและม่วงน้อย และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลบ้านเรือน

แผนการวิจัยการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ฝ้ายทอมือในครั้งนี้ จะศึกษากลุ่มผู้ผลิตฝ้ายทอมือที่มีศักยภาพในการดำเนินงานที่ดี คือ กลุ่มฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ 7 บ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2525 มีสมาชิกกลุ่มเริ่มแรกจำนวน 10 คน ช่วงแรกของการก่อตั้งกลุ่มจะเป็นการผลิตฝ้ายทอมือเพื่อใช้และจำหน่ายในท้องถิ่น ต่อมาได้รับการช่วยเหลือในด้านการผลิต การตลาด เงินทุน หมุนเวียน และได้รับการอบรมรูปแบบเทคนิคต่าง ๆ จนกลุ่มเริ่มมีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกถึง 108 คน โดยแบ่งการผลิตออกเป็นแผนกตัดเย็บ แปรรูป ทอพรหม ที่นอน กลุ่มปักผ้า และถักริมผ้า กลุ่มทอผ้าฝืน และกลุ่มทอผ้าทั่วไป จากการศึกษาและการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาหลักในการทำธุรกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ฝ้ายทอมือของกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. **ปัญหาด้านตัวผลิตภัณฑ์** แม้กลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย อาทิ เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า ผ้าพันคอ ผ้าปูโต๊ะ ผ้า màn ปลอกหมอน หมอน ที่รองงาน หมวก ผ้าคลุมเตียง ของชำร่วยหรือของที่ระลึกจากผ้าฝ้าย เป็นต้น แต่ก็ยังคงเป็นการผลิตในรูปแบบเดิม ๆ กล่าวคือ รูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นอย่างไรในอดีต ปัจจุบันก็ยังคงผลิตในรูปแบบนั้น ๆ อยู่ อาทิ สีสันทันที่จืดซีด ไม่สดใส รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกัน หากความแตกต่างและความมีเอกลักษณ์ได้ยาก ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หรือสีสันทันของผลิตภัณฑ์ ทั้งที่ความต้องการของตลาดในผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก อาทิ ความต้องการของที่ระลึกและชำร่วยจากผ้าฝ้ายที่มีสีสันทันสะดุดตา มีบรรจุภัณฑ์และตราชี้ข้อซึ่งโดยความสามารถในภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มแล้ว สามารถผลิตผ้าฝ้ายทอมือในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ แต่ก็ยังไม่มีผู้นำกลุ่มคนใดที่ได้นำเอาแนวความคิดการทำธุรกิจสมัยใหม่ ซึ่งต้องบูรณาการเอาศาสตร์ด้านการผลิต การตลาด การจัดการเงินทุน และการบริหารจัดการกลุ่มไปประยุกต์ใช้ภายในกลุ่มอย่างแท้จริง

2. **ปัญหาด้านตลาดที่จะรองรับสินค้า** กลุ่มต้องการขยายตลาดจากการจำหน่ายเฉพาะในตลาดชุมชนไปสู่ตลาดนอกชุมชน หรือแม้แต่ขยายไปสู่ยังตลาดต่างประเทศมากขึ้น โดยสิ่งที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน ก็คือ การสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้า การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มที่ดีและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. **ปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียน** กลุ่มต้องการเงินทุนเพื่อใช้สำหรับเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน การจัดซื้อวัตถุดิบ การจ้างแรงงาน และการปรับปรุง หรือซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

4 **ปัญหาเยาวชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจในผลิตผล (ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ)** ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน จึงอยากให้มีหน่วยงานเข้ามาฝึกอบรมให้เยาวชนรู้คุณค่าของสิ่งทอนี้ และหันมาให้ความสนใจในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายให้เป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริม ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาการว่างงาน และปัญหาสังคมที่อาจจะตามมาอันเนื่องมาจากการขาดรายได้ของครอบครัว

การนำความรู้สมัยใหม่ทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ การตลาด การผลิต การเงิน และการบริหารจัดการไปประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน จะช่วยให้ชุมชนเกิดการพัฒนารุทกิจชุมชนไปในทิศทางที่ดีและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สามารถสร้างรายได้ที่พอเพียงกับกลุ่มอื่นจะช่วยให้กลุ่มพึ่งพาตนเองได้ และใช้ทรัพยากรภายในชุมชนอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนที่มีคุณธรรม นำความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากนี้ ยังมียุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด

ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน เกิดการสร้าง ความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ที่เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียง นำภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้า พร้อมทั้งสร้างระบบบ่อเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ กับการพัฒนาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกัน กับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล ตลอดจนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ให้สมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งของ ภาคการผลิตและการบริการ บนฐานการเพิ่มคุณค่าสินค้าและบริการจากองค์ความรู้และนวัตกรรมและ การบริหารจัดการที่ดี ทั้งนี้เพื่อเกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและช่วยแก้ปัญหาความยากจน

ดังนั้น ทีมวิจัยจึงได้แนวคิดว่าหากนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้าย ทอมือบ้านคอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน มาบูรณาการกับความรู้ที่เป็นสากลของ คณะผู้วิจัย อันได้แก่ ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ความรู้ด้านการตลาด ความรู้ด้านการบริหารจัดการ และความรู้ด้านการเงิน โดยนำเสนอหลักคิดและหลักในการพัฒนาอย่างเป็นระบบแล้ว ก็จะสามารถ พัฒนาเป็นฐานความรู้กลับคืนสู่ท้องถิ่น และเกิดการพัฒนาเครือข่ายความรู้ไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชนอย่างบูรณาการในผลิตภัณฑ์จาก ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านคอนหลวง ต.แม่แรง อ. บ้านฝาง จ. ลำพูน ทางด้านการผลิต การตลาด เงินทุน การดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่ม โดยผสมผสานกับแนวความคิดเศรษฐกิจ พอเพียง ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชน
2. เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม ในกระบวนการ ผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านคอนหลวง ต.แม่แรง อ. บ้านฝาง จ. ลำพูน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัย

แผนงานวิจัยชุดนี้สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2540-2544) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ และนโยบายของรัฐบาลในเชิงปริมาณ โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนงานวิจัย ดังนี้

1. ได้แผนพัฒนาและรูปแบบการธุรกิจชุมชนที่ยั่งยืนและเหมาะสมกับท้องถิ่นจำนวน 1 โครงการ อันจะช่วยให้เกิดรายได้จากการทำธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และส่งผลให้เกิดการจ้างงาน ในชุมชนมากขึ้น อันเนื่องมาจากมียอดการผลิตและการจัดจำหน่ายที่สูงมากขึ้น

2. แก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากชุมชนมีความเข้มแข็ง ก็จะสามารถช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายในชุมชนตามมา อาทิ ลดปัญหาของการย้ายถิ่นฐานเพื่อเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่ ลดปัญหาโศกณิอันเนื่องมาจากคนไม่มีงานทำ หรือลดปัญหาครอบครัวแตกแยกอันเนื่องจากไม่มีรายได้เลี้ยงครอบครัวที่พอเพียง เป็นต้น

3. พัฒนาการจัดการความรู้ ใช้ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับภูมิความรู้แบบสากลในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ด้วยการการพึ่งพาทรัพยากรภายในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขาดดุลทางการค้าอันเนื่องมาจากมีต้องพึ่งพิงวัตถุดิบจากต่างประเทศ ทั้งยังช่วยส่งเสริมอาชีพของชุมชนแทนการประกอบอาชีพทำนา ทำสวนหอม กระเทียม หรือสวนผัก แต่เพียงอย่างเดียว

เป้าหมายของผลลัพธ์และตัวชี้วัดของแผนงานวิจัย

เป้าหมายของผลลัพธ์และตัวชี้วัดในแผนวิจัย จะมีผลที่เกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ ชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล และธนาคารผู้ให้แหล่งเงินทุน ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และมีส่วนร่วมกับกลุ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการได้เห็นถึงการพัฒนาและศักยภาพในการผลิตและการจัดการด้านการตลาดที่ดีขึ้น ซึ่งจะสามารถวัดได้จากยอดขายที่เพิ่มขึ้น และจากศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้นหลังจากการเข้าร่วมวิจัย
2. กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง มีความรู้และเข้าใจการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบมากขึ้น เข้าใจรูปแบบและวิธีการในการจัดการธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันจะช่วยให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จนเกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็งตามมา
3. หน่วยงานภายในท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ เทศบาลตำบล พัฒนาการชุมชน หรือหอการค้าประจำจังหวัด สามารถนำเอาผลการวิจัยไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์กับชุมชนอื่น ๆ ผ่านการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ วีซีดี วารสารการวิจัย แผ่นพับ จุลสาร หรือเว็บไซต์
4. ธนาคารผู้ให้แหล่งเงินทุนได้ลูกค้าชั้นดีเพิ่ม อันจะช่วยลดปัญหาหนี้เสียลง หรือหากกลุ่มเป็นลูกค้าเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ก็สามารถส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ ทั้งนี้เพราะสมาชิกมีรายได้จากการขายเข้ามาจนเหลืออีกทางหนึ่งนอกจากการทำนาและทำสวน

คำสำคัญของแผนงานวิจัย

1. **การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)** หมายถึง การรวบรวม การสร้าง การจัดระเบียบ การแลกเปลี่ยน และการประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์กร โดยพัฒนาระบบจากข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ความชำนาญ (วิกิพีเดีย, ออนไลน์, 10 สิงหาคม 2551)

2. **ธุรกิจชุมชน (Community Business Enterprise)** เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรม และหรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรม การผลิต แปรรูป การค้า และการบริการ ทั้งนี้มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน อันจะนำชุมชนไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน (ปาริชาติ วัลย์เสถียร, 2544)

3. **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)** หมายถึง การวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน สมาชิกของชุมชนและผู้วิจัยร่วมคิดวิเคราะห์สภาพการณ์ของปัญหา ศึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินการแก้ปัญหาและการประเมินผล ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัยจนสิ้นสุดการวิจัย โดยที่ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจตลอดกระบวนการวิจัย

4. **หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เผยแพร่อย่างกว้างขวาง คือ “พอประมาณ มีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกัน” เป็นหลักการกว้างๆ เพื่ออธิบายให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ขยายตัวเป็นกระแสการพัฒนาในหมู่ประชาชนระดับรากแก้วของสังคมไทย พวกเขาเข้ารับกระแสเศรษฐกิจพอเพียงเร็วกว่าประชาชนในภาคส่วนอื่นๆ ปัจจัยสำคัญเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวทาง “ทฤษฎีใหม่” ให้กับประชาชนมาก่อนหน้านั้นแล้ว และประสานเข้ากับองค์ความรู้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่ผู้นำชุมชนนำเสนอเป็นนโยบายระดับชาติ ทั้งเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และวิสาหกิจชุมชน มีหลักคิดสำคัญและเป้าหมายที่ใกล้เคียงกัน

กลยุทธ์ของแผนงานวิจัย

กลยุทธ์ของแผนงานวิจัยจะเชื่อมโยงกับขั้นตอนการทำงานวิจัยกับโครงการวิจัย ภายใต้แผนงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จของแผนงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเริ่มจากการสอบถามกลุ่มที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ จากนั้นศึกษาสภาพบริบทของชุมชน หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการประกอบธุรกิจชุมชน แล้วเปิดเวทีสาธารณะเพื่อให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเชิงลึก ศึกษาดูงานกลุ่มตัวอย่าง อื่น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ หรือเยี่ยมชมสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายจริง รวมทั้งจัดให้กลุ่มนำสินค้าเข้าไป

ร่วมงานแสดงสินค้าด้วย นอกจากนี้มีการอบรมและพัฒนาด้านการจัดการการตลาด การบริหารจัดการ กลุ่ม ศึกษาความต้องการแหล่งเงินทุนของกลุ่ม และศึกษาแนวคิดในการจัดการ ทั้งนี้เพื่อปรับ แนวความคิดให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง จากนั้นติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานด้านต่าง ๆ และหารูปแบบของการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ภายใต้การพึ่งพาทรัพยากรภายในท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. แผนการวิจัยชุดนี้เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพผนวกกับการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ในชุดโครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการ จะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แล้วนำมา วิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างศักยภาพใน การแข่งขัน และสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจชุมชนต่อไป

3. นำผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม ความต้องการทางการเงิน และการบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ มาแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ด้วยค่าสถิติร้อยละ เพื่อตอบจุดประสงค์ของการวิจัย สรุปข้อค้นพบ วิธีการบูรณา การ และการวิจัย ด้วยการบรรยาย นำเสนอ และเผยแพร่ผลงานการวิจัยให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้สนใจต่อไป

ระยะเวลาและสถานที่ทำการวิจัย

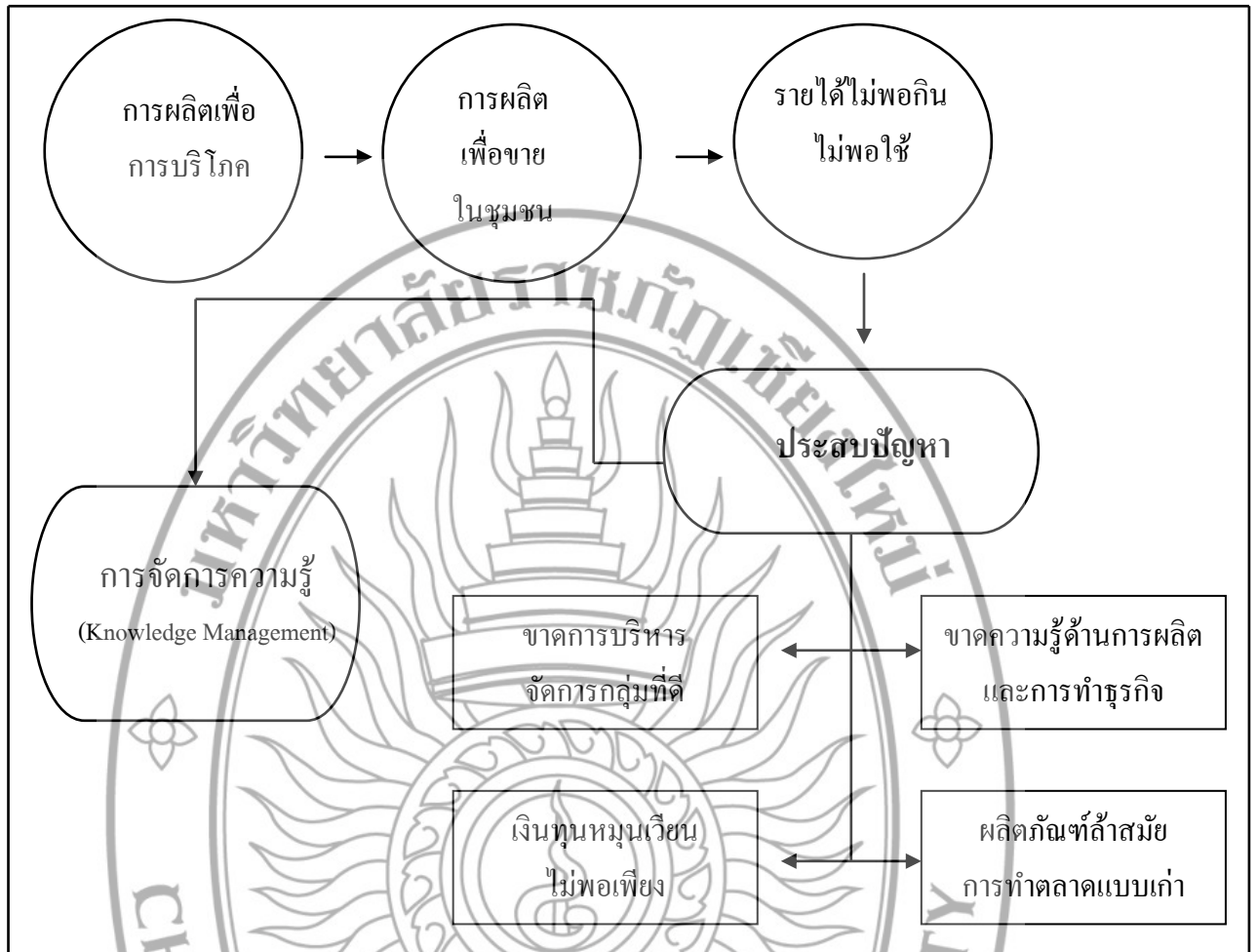
ระยะเวลาในการวิจัย เริ่มตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2552 – 30 พฤศจิกายน 2553 ณ กลุ่มผ้าฝ้าย ทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน

กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย

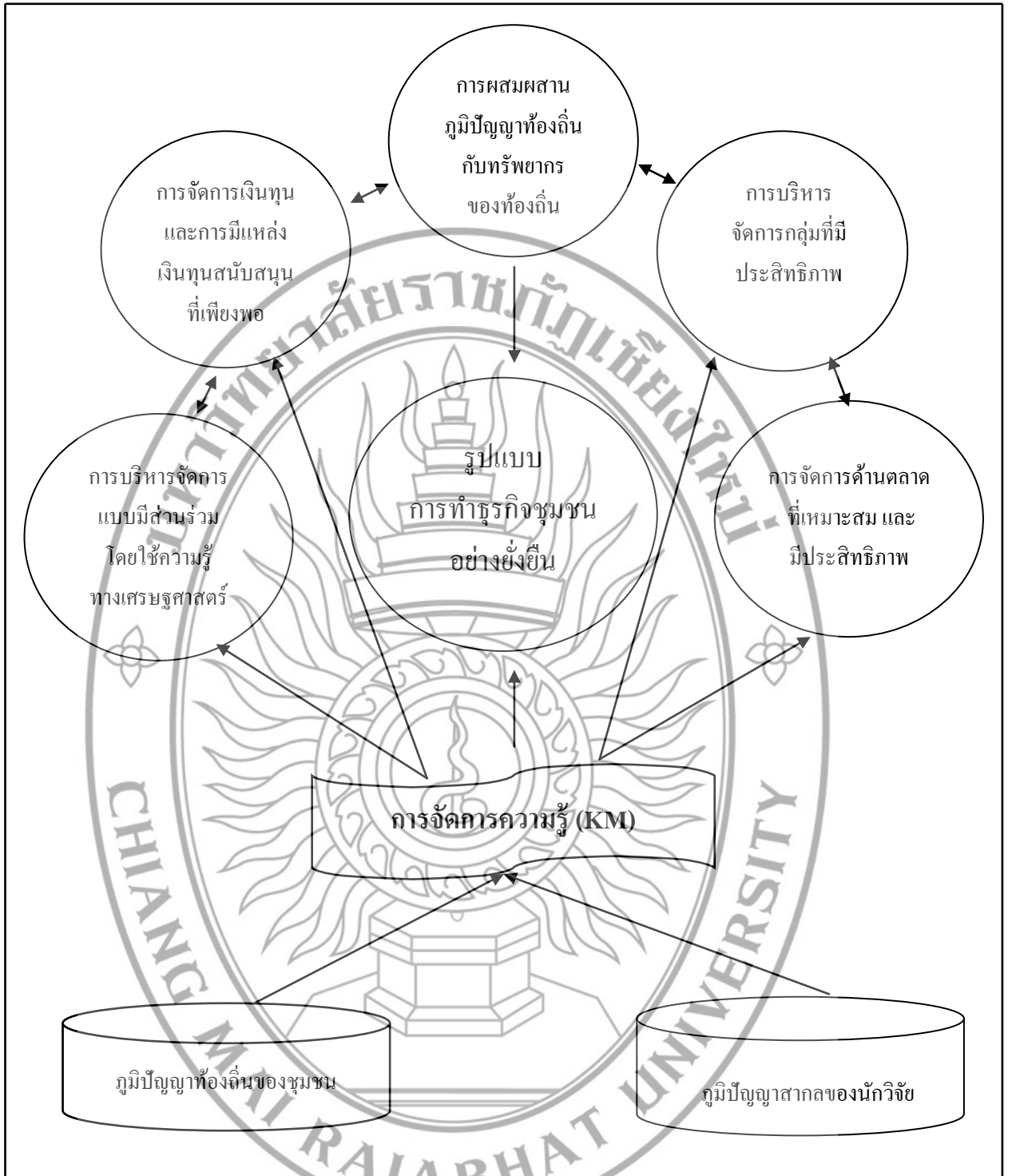
กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย มาจากการสำรวจสภาพของปัญหาและความต้องการ ภายในกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน จากนั้นนำมา สร้างเป็นกรอบและแนวความคิดของแผนการวิจัยขึ้น ได้ตามภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบและแนวความคิดของแผนงานการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 สภาพปัญหาข้างต้น ทำให้ทีมนักวิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบความคิดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านคอนหลวง โดยยึดฐานการสร้างความรู้และการใช้องค์ความรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชน และพัฒนาธุรกิจชุมชนตามรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ (ตามชุดโครงการวิจัย 4 ชุดโครงการ) อันจะทำให้การวิจัยในครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้ว่า รูปแบบของการจัดการธุรกิจชุมชนแบบบูรณาการในความรู้ด้านการผลิต การตลาด เงินทุน การดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มควรพัฒนาออกมาในรูปแบบใด จึงจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีที่สุด และตอบวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 ได้ว่า สภาพและศักยภาพการบริหารจัดการรูปแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย ดังภาพที่ 1.2 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย

จากภาพที่ 1.2 กรอบความคิดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ จะยึดฐานการสร้างความรู้และการใช้ความรู้ร่วมกัน โดยทบทวนสภาพของกลุ่มที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และศักยภาพที่จะพัฒนา เพื่อหารูปแบบของธุรกิจชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่ม ซึ่งจะพัฒนาด้วย

การบูรณาการเอาศาสตร์ทางด้านธุรกิจเข้าด้วยกัน อันได้แก่ การพัฒนารูปแบบการผลิต การคิดต้นทุน การผลิตที่แท้จริงในการผลิตสินค้า การบริหารจัดการการเงิน หรือเงินที่จะกู้ยืมจากสถาบันการเงินเพื่อกลุ่มจะได้นำไปใช้ในการลงทุน การบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนารูปแบบการทำตลาดจากแบบเก่าให้เป็นการทำการตลาดสมัยใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบปฏิบัติที่ดีที่สุดของธุรกิจชุมชน และสามารถขยายผลความสำเร็จไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ภายในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากแผนงานวิจัย

1. ด้านความรู้ กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้องค์ความรู้ด้านการจัดการธุรกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยแก้ไข ปัญหาที่กลุ่มกำลังประสบอยู่ คือ ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ที่ล้าสมัย การทำการตลาดแบบดั้งเดิม การขาด การจัดการกลุ่มที่ดี และการขาดแคลนเงินทุนและการบริหารจัดการเงินทุน เพราะแผนการวิจัยนี้ คาดหวังว่าจะช่วยให้กลุ่มสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้นกว่าในอดีต ทั้งยังสนับสนุนให้กลุ่มมีการผลิตในเชิงพาณิชย์ที่มากขึ้นด้วย
2. ด้านพัฒนา บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนา ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวงที่เข้าร่วม โครงการ ทีมนักวิจัย องค์กรผู้สนับสนุนทุนในการดำเนินงานวิจัย (วช.) ตลอดจนสาธารณชน และผู้สนใจทั่วไป
3. ด้านผลผลิต ได้ออกสารและบทเรียนที่เป็นผลผลิตของแผนงาน จำนวน 5 ชุด ได้แก่ (1) รายงานการประเมินสภาพและศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่ม (2) รายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานของแผนงาน (3) รายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแผนงานฉบับสมบูรณ์ (4) รายงานการใช้จ่ายงบประมาณและการเงิน และ (5) สื่อที่ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งผลผลิตที่ได้ครั้งนี้ จะได้นำไปเผยแพร่ในวารสารการวิจัย และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ต่อไป

แผนการบริหารแผนงานวิจัยและแผนการดำเนินงาน

1. แผนการบริหารแผนงานวิจัย สำหรับแผนการบริหารแผนงานวิจัยมีเป้าประสงค์ กิจกรรม เป้าหมาย ผู้ร่วมกิจกรรม สถานที่ ตัวชี้วัด และงบประมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เป้าหมาย	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่ / เวลา	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
1. เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง	1. ประชุมเพื่อวางแผนในการลงพื้นที่ 2. สํารวจสภาพและศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม 3. สํารวจความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	1. เพื่อให้ทราบวันเวลาและจำนวนผู้เข้าประชุม 2. เพื่อให้ทราบสภาพ ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม 3. เพื่อรู้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1. ทีมวิจัยและชุมชน 2. ทีมวิจัยและชุมชน 3. ทีมวิจัยและชุมชน	1. ที่ตั้งชุมชน 2. ที่ตั้งชุมชน 3. ที่ตั้งชุมชน	แผนปฏิบัติการติดตามประเมินผลโครงการ	งบอุดหนุนของแต่ละโครงการวิจัย
2. ระดมแนวคิดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองและพาสมาชิกกลุ่มศึกษาคูงาน	1. เป็ควทีชาวบ้าน 2. ระดมความคิด 3. สร้างแผนดำเนินการ	1. เพื่อระดมสมองปรับแนวคิดด้านเป้าหมายกลุ่มให้สอดคล้องกัน 2. เพื่อสร้างแผนของกลุ่มสำหรับการดำเนินต่อไป 3. สร้างแผนดำเนินการ	1. ทีมวิจัยและชุมชน 2. ทีมวิจัยและชุมชน 3. ทีมวิจัยและชุมชน	1. ที่ตั้งชุมชน 2. ที่ตั้งชุมชน 3. ที่ตั้งชุมชน	รูปแบบเพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน	งบกลาง
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในการผลิตผ้าฝ้ายทอมือที่ยั่งยืน	1. ประชุมวางแผนลงพื้นที่ 2. เสริมความรู้ด้านการจัดการการผลิต 3. เสริมความรู้ด้านการตลาด 4. เสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการเงินทุน 5. เสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	1. เพื่อให้ทราบวันเวลาและจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 2. เพื่อให้มีความรู้ด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพ 3. เพื่อให้มีความรู้ด้านการตลาด 4. เพื่อให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการเงินทุน 5. เพื่อให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี	1. ทีมวิจัย วิทยากร และชุมชน 2. ทีมวิจัย วิทยากร และชุมชน 3. ทีมวิจัย วิทยากร และชุมชน 4. ทีมวิจัย วิทยากร และชุมชน 5. ทีมวิจัย วิทยากร และชุมชน	1. ที่ตั้งชุมชน 2. ที่ตั้งชุมชน 3. ที่ตั้งชุมชน 4. ที่ตั้งชุมชน 5. ที่ตั้งชุมชน	แผนปฏิบัติการติดตามประเมินผลโครงการ	งบอุดหนุนของแต่ละโครงการวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	เป้าหมาย	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่ / เวลา	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
4. เพื่อติดตามประเมินผล การดำเนินงาน ของทุกฝ่าย	1. ประชุมหารือ สันทนาการกลุ่ม สังเกต สัมภาษณ์และ ศึกษาเอกสาร	1. ได้ข้อมูลผลการดำเนินงาน ของทุกฝ่ายตาม แผนปฏิบัติการ	1. ทีมวิจัย และชุมชน	1. ที่ตั้งชุมชน	รายงานผลการดำเนินงาน ของทุกฝ่าย ในโครงการ	งบอุดหนุน ของแต่ละ โครงการวิจัย
5. เพื่อสังเคราะห์ และถอดบทเรียน การดำเนิน โครงการ	1. ประชุมหารือ สันทนาการกลุ่ม สังเกต สัมภาษณ์และ ศึกษาเอกสาร	1. เพื่อประเมิน โครงการ	1. ทีมวิจัย และชุมชน	1. ที่ตั้งชุมชน	ได้รายงาน รูปแบบการ ติดตาม ประเมินผล โครงการ	งบอุดหนุน ของแต่ละ โครงการวิจัย
6. เพื่อเผยแพร่ องค์ความรู้ที่ ได้จากงานวิจัย สู່ท้องถิ่น	1. ทำซีดี วีซีดี ในข้อมูล ด้านการผลิต การตลาด การบริหาร จัดการกลุ่ม และการ บริหารจัดการ เงินทุน	1. เพื่อให้มี ฐานความรู้ด้าน การผลิต การตลาด การบริหาร จัดการกลุ่มและ การบริหาร เงินทุนในการ ดำเนินงาน	1. ทีมวิจัย และชุมชน	ศูนย์ คอมพิวเตอร์	ข้อมูล ฐานความรู้ การผลิต การตลาด การบริหาร จัดการกลุ่ม และการ จัดการ เงินทุน	งบอุดหนุน ของแต่ละ โครงการวิจัย
7. เพื่อนำเสนอ ผลการดำเนิน โครงการ	1. จัดเวทีเสนอผล การติดตาม ประเมินผล โครงการต่อ ผู้เกี่ยวข้อง	1. ทุกฝ่ายเกิด การเรียนรู้	1. ทีมวิจัย ชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง	โรงแรม รวม 1 วัน	ผลการ ดำเนิน โครงการ	งบกลาง
8. เพื่อจัดทำ รายงาน/บทเรียน ผลการติดตาม ประเมินผล โครงการฉบับ สมบูรณ์	1. ประชุม ปฏิบัติการ	1. ปฏิบัติการเขียน และจัดพิมพ์	1. ทีมวิจัย	ศูนย์ คอมพิวเตอร์	รายงานการ วิจัยฉบับ สมบูรณ์	งบกลาง

2. แผนการดำเนินงาน สำหรับแผนการดำเนินงานโครงการวิจัย เริ่มตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2552 - 30 พฤศจิกายน 2553 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลา												
	ปี 2552	ปี 2553											
	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	
1. ศึกษาสภาพและศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม	☒	☒											
2. ระดมความคิดของสมาชิกในกลุ่มเพื่อปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับแนวคิดในการทำธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง			☒	☒									
3. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม ในการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่ม					☒	☒	☒	☒					
4. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานทุกฝ่าย									☒				
5. สังเคราะห์และถอดบทเรียนในการดำเนินตามโครงการ										☒			
6. เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสู่ท้องถิ่น											☒		
7. นำเสนอผลการดำเนินของโครงการวิจัย													☒
8. จัดทำรายงาน บทเรียนและผลการติดตามประเมินผลโครงการฉบับสมบูรณ์													☒

ชุดโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง “การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนในผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ
กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ประกอบด้วย
ชุดโครงการวิจัย จำนวน 4 ชุดโครงการ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากระบวนการจัดการทางการตลาดในผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือกรณีศึกษา :
กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (ผศ. มานพ ชุ่มอุ่น)
2. การพัฒนากระบวนการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้าย
ทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (ผศ. สมบัติ ลิงฆราช)
3. ความต้องการทางการเงินและแหล่งเงินทุนในการดำเนินธุรกิจผ้าฝ้ายทอมือของ
กลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง
จังหวัดลำพูน (ผศ. พิไล เลิศพงศ์พิรุฬห์)
4. การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่มผลิตผ้าฝ้ายทอมือด้วยการจัดการความรู้ใน
การผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง กรณีศึกษา : กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง ตำบล
แม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (ผศ. ศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ)

ดังนั้น การนำเสนอรายงานวิจัยตั้งแต่บทที่ 2 ถึงบทที่ 5 จะนำเสนอตามโครงการวิจัย
ภายใต้แผนงานวิจัยทั้ง 4 ชุดโครงการ ซึ่งเนื้อหาในแต่ละบทจะได้ถึงรายละเอียดตามลำดับต่อไป